

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 400-1927)

Originalt emne

Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Formue- og Lejlighedsskat

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 15. marts 1928](#)
- 2) [Byrådsmødet den 22. marts 1928](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 15. marts 1928 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 400-1927)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og- Udgifter i 1928*29.

Borgmesteren meddelte, at Arbejdet med Budgettet var gaaet som sædvanlig, idet de forskellige Udvalg havde indgivet deres Forslag, hvorefter Budgetudvalget samlede dem til et Hele. Efter at det var sket, havde man en Konference med Udvalgene, og det nu foreliggende Budget var i alt væsentlig i Overensstemmelse med disse Forhandlinger. Der var kun strøget ganske faa Poster, saaledes en Cyklesti i Skoven og et Brolægningsarbejde i Frederiksallé. Taleren vilde dermed give Ordet til de to Ordførere til Gennemgang af Budgettet.

H. P. Christensen udtalte, at det foreliggende Budgetforslag ikke indeholdt ret mange Afvigelser fra sidste Aars Budget, og det kunde sikkert siges at være lagt meget nøgtern,

hvorfor der ogsaa i Udvalget var opnaaet Enighed derom. Der havde hos flere Udvalg været Ønsker fremme om Udvidelser og Nyanskaffelser, og hvis man skulde have taget Budgettet, som forelaa for 4-5 Maaneder siden, vilde det sikkert have bevirket en Stigning af Skatteprocenten paa et Par Procent. Der maatte derfor en Forhandling til for at faa Budgetterne nedsat, og man var i det væsentlige bleven enige med Udvalgene derom. Hvorvidt Skatteprocenten kunde undgaa at stige, beroede paa, om Indlægterne kunde holdes, men Taleren haabede, at det blev Tilfældet. Naar man fra socialdemokratisk Side var gaaet med til saa store Nedskæringer paa forskellige Poster, maatte det ses i Sammenhæng med Forholdene i Byraadet i det sidste Aar, hvor der havde været en stærk Uoverensstemmelse mellem Grupperne, og hvor Ministeriet var gaaet imod Byraadets Flertal. Det faldt jo godt i Traad med de Beslutninger, som var vedtaget i Rigsdagen, og som gik ud paa at ramme dem, der var allerdaarligst stillet, nemlig de Arbejdsløse. Naar Regering og Rigsdag svigtede disse, maatte Kommunen jo træde til for om muligt at redde dem fra Fattigvæsenet ved at give dem en Understøttelse eller skaffe dem Arbejde. Da Ministeriet sluttede sig til Mindretallets Standpunkt i Byraadet, blev der Fare for, at Kommunen ikke kunde faa sine økonomiske Forhold i Orden; der var da ingen anden Udvej end at gaa til et Kompromis angaaende Reglerne for Nødarbejdet, og det var nu sanktioneret af Ministeriet, der samtidig gav Tilladelse til Optagelse af et Laan. Forhaabentlig vilde det være muligt i Fremtiden at styre i Enighed, selv om alle Parter ikke opnaaede alt, hvad de kunde ønske. Det foreliggende Budget var altsaa væsentlig i Overensstemmelse med Udvalgene, men der kunde selvfølgelig forhandles om enkelte mindre Poster, som Udvalgene altsaa maatte fremsætte Forslag om til 2. Behandling, saafremt de var absolut nødvendige. Hvis man var i Stand til at holde den nuværende Skatteprocent, maatte det kaldes forsvarligt, og Borgerskabet kunde da være tjent med det Styre, som Kommunen havde, selv om det var et socialdemokratisk Styre, og vilde sikkert anerkende det, ogsaa naar Valgdagen kom. Hvad Budgettets Indtægtsside angik, saa var der en Del Institutioner, som helst skulde give Overskud eller i hvert Fald svare sig. Paa Skovudvalgets Budget var der strøget en Post paa 2500 Kr. til Anlæg af en Cyklesti i Marselisborg Skov. Skovenes Budget udviste et Overskud paa 5000 Kr., og det var jo ikke stort, naar man tog i Betragtning, at Lejen af de 8 Pavilloner var ca. 30000 Kr. Paa den anden Side kunde Aarhus Kommune ikke drive Skovene rent forstmæssigt, da det nærmest var Lystskov, men Udvalget kunde nok tage forskellige Arbejder mere gradvis, saa ogsaa Efterkommerne faar Lov til at betale noget til Omegnens Forskønnelse.

Angaaende Vandværket, saa foreslog Udvalget i Fjor en Nedsættelse af 2 Øre for Vand til Næringsbrug, men det blev ikke gennemført, fordi man dengang stod overfor store Udvidelser. I Aar var Budgetudvalget gaaet med dertil, og Prisen blev nu 22 Øre mod 12 Øre i 1914, hvilket maatte kaldes rimeligt. For Tiden var et nyt Elektricitetsværk under Opførelse, og der foresloges nu en Nedsættelse af Lysprisen fra 45 Øre til 40 Øre. Den var før Krigen 35 Øre, saa man var nu snart nede paa samme Pris, og forhaabentlig vilde det ny Værk være saa moderne og billig i Driften, at det kan svare sig. Prisen for Kraft blev i Fjor nedsat til 20 Øre med Rabat for større Forbrugere. Gasprisen var for Øjeblikket 20 Øre og foreslaas nedsat til 16 Øre. Der havde i det sidste halve Aar været nogen Misfornøjelse med Gassen, og Folk hævdede, at den var bleven daarligere og altsaa dyrere. Men ved enhver ny Ting var der forskellige Børnesygdomme, der skulde overstaas; man maatte her undersøge, hvilke Kulsorter der var de bedste, og prøve sig frrem ved Reguleringen af de mange mekaniske Indretninger; men naar enkelte Mangler blev afhjulpne, hvilket Udvalget senere maatte ansøge Byraadet om Bevilling til, vilde disse Børnesygdomme sikkert være overstaaede. Der var den Forskel, at Gassen i det gamle Gasværk indeholdt 5000 Calorier og i det ny kun 4500, altsaa 10 % mindre; men naar Prisen saa nedsattes med 20 %, blev det alligevel en Vinding for Forbrugerne. Det havde været paa Tale at foretage en Nedsættelse af Prisen allerede for Januar Kvartal, men det var tvivlsomt, at det kunde gennemføres, da Kokssalget havde givet et betydeligt Underskud. Angaaende de kommunale Beboelsesbygninger havde Budgetudvalget tiltraadt en Lejenedsættelse i Ejendommene Læssøesgade Nr. 2-10, idet Lejen her havde ligget meget højt, fordi disse Bygninger var opført i den dyreste Tid. Det maatte vel siges, at Boligsituationen havde bedret sig betydeligt, idet der var fremskaffet et stort Antal nye Lejligheder i det sidste Aar, baade af Kommunen og private, og en Del flere blev færdige til Foraaret; men det sørgelige ved Situationen var, at de Folk, der nu boede i Lysthuse o. l., ikke havde Raad til at leje disse Lejligheder. Forsørgelsesvæsenets Konto udviser en Stigning paa 141000 Kr., men af dette Beløb var de 62000 Kr. til Omforandring af Bygninger og 1500 Kr. til Opførelse af et Skur. Af de egentlige Forsørgelsesudgifter var en stor Del fastsat ved Lov, og store Summer gik f. Eks.

til Ophold paa Stiftelser o. l. Her syntes Regeringen ikke at være forhippet paa Nedskæringer, men maaske kunde Landstingsmand J. Chr. Møller henlede Ministeriets Opmærksomhed derpaa. I Fjor foretog Budgetudvalget en Nedsættelse af dette Budget, men det viste sig nu, at Udvalget ikke havde kunnet administrere med dette Beløb og derfor

mødte med en Overskridelse. Man havde derfor ikke ment det rigtig af foretage nogen Nedsættelse i Aar, men gik saa ogsaa ud fra, at Udvalget vilde gøre sit bedste for at faa Budgettet til holde. Til Hjælpekassen var opført 500000 Kr., hvoraf Staten refunderer 500000 Kr., altsaa 450000 Kr. mod i Fjor 170000 Kr. foruden 70000 Kr. paa nærmere Bevilling. Efter at Loven om fortsat Arbejdsløshedsunderstøttelse var bortfaldet, var det hele overført paa Hjælpekassens Budget, og forhaabentlig kunde Beløbet strække til, særlig da der blev sat Nødarbejder i Gang. Udgiften til Aldersrente var for største Delen fastsat ved Lov, men alligevel var det lykkedes Udvalget at faa en Nedsættelse paa 45000 Kr. Derimod udviste Politiets Konto en Stigning paa 14000 Kr., hvilket man maatte beklage, naar de øvrige Budgetter i Almindelighed gik ned, og man maatte henstille til Politiet nøje at gennemgaa Posterne og forsøge at finde nogle Nedsættelser. For Sygehusenes Vedkommende var der en Nedgang paa 77000 Kr., der jo særlig skyldtes det almindelige Prisfald paa Livsformødenheder. Oprindelig fandtes der paa Udvalgets Budget en Post paa 300000 Kr. til Udvidelse af den kirurgiske Afdeling, men efter Henstilling fra Budgetudvalget blev denne Post strøget. Man maatte dog gøre sig fortrolig med, at denne Del af Hospitalet trængte til Modernisering, og at der senere vilde komme Forslag derom; men maaske var det rigtigst at afholde Udgiften paa anden Maade end paa Budgettet. Paa Kontoen for Gader og Veje var der en Nedgang paa 28000 Kr., som væsentlig skyldtes, at man havde strøget en Post paa 23000 Kr. til Brolægning i Frederiksalld. For Tiden stod man overfor en eventuel Udvidelse af Sporvejsnettet i Aarhus, muligvis med en Linie gennem Frederiksalld, og det var da rigtigst at vente med Gadens Brolægning, indtil dette Spørgsmaal var afgjort. Forhaabentlig vilde Udvalget resignere paa dette Punkt, ogsaa fordi der nu skulde anvendes store Beløb til Nødarbejderne. Brandvæsenets Konto udviste en Stigning paa ca. 4000 Kr.; her var oprindelig foreslaaet 4 nye Brandmænd, men man havde anmodet Brandkommisionen om at stryge disse i Aar, og forhaabentlig kunde Brandvæsenet i paakommende Tilfælde klare sig ved at tilkalde Reserven. Af nye Bevillinger fandtes en Post paa 25000 Kr. til et Folkebibliotek. Der havde ikke været helt Enighed herom, idet man fra en Side mente, at Statsbiblioteket var tilstrækkeligt for Aarhus By; men dets Opgave var jo en anden, og andre meget mindre Kommuner gav store Beløb til Bibliotekssagen, saa i Længden kunde Aarhus næppe undlade at tage den Sag op. Det var anslaaet til at koste 300000 Kr., og naar der nu opførtes 25000 Kr. som første Beløb dertil, var det fastslaaet, at der var Sympati for Tanken, og at den vilde blive realiseret, naar Forholdene bedrede sig. Bevillingen paa 30000 Kr. til et Filosofikum havde Taleren været

noget betænkelig ved; men nu havde der jo i mange Aar været arbejdet paa at gøre Aarhus til en Universitetsby, og saa slap man ikke for at bringe Ofre dertil.

Det havde dog været naturligt, om Staten samtidig havde givet Løfte om Oprettelse af et jydsk Universitet i Aarhus, men da Rigsdagen for Øjeblikket var i høj Grad splidagtig, var Regeringen vel bange for at stille Forslag derom. Nu var Stillingen saaledes, at hvis Kommunen skulde have et Universitet, maatte den selv gøre Begyndelsen, og forhaabentlig vilde Sagen saa blive løst paa den bedste Maade for Aarhus By. Kommunen maatte dog sikkert være forberedt paa at bringe store Ofre i de første Aar. Naar Bidrag til forskellige Institutioner i Aar var gaaet ned med 110000 Kr., skyldtes det ikke en Beskæring af Bidragene til kulturelle Formaal. Der fandtes sidste Aar en Bevilling til Stadion paa 10000 Kr., som nu var udgaaet, og de i Fjor budgetterede Beløb til Forsørgelsesvæsenet og Hjælpekassen var i Aar opført paa de paagældende Konti. Saafermt Budgetforslaget blev vedtaget uforandret, vilde Skattebeløbet blive 6364228 Kr. eller ca. 45000 Kr. mindre end i Fjor, og selve Formue- og Lejlighedskatten beløb sig til 5454228 Kr. eller ca. 70000 Kr. mindre end i Fjor. Forhaabentlig kunde det fremsatte Forslag vinde en saadan Tilslutning fra Byraadets Side, at der ikke fremkom Ændringer, der vil kunne forrykke det endelige Hovedresultat af Budgetudvalgets Arbejde, og Taleren vilde anbefale Forslaget til velvillig Behandling.

J. C hr. Møller skulde ikke komme nærmere ind paa de enkelte Poster, da den socialdemokratiske Ordfører nu havde gennemgaaet disse og Budgettet i Forvejen var bekendtgjort i Byens Blade. Budgetudvalgets Arbejde var at lægge et Budget, der kunde administreres efter uden for store Overskridelser; men paa den anden Side maatte det ikke i en Nedskæringstid lægges saa rundeligt, at det vilde give et stort Overskud. I de senere Aar havde Budgetterne gennemgaaende givet mindst $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. i Overskud, og derfor var Byens Status ogsaa usædvanlig god, bedre end de fleste andre Kommuner; men man maatte ikke glemme, at dette Resultat skyldtes Skatteyderne, der igennem disse Aar havde betalt mere i Skat end paakrævet. Man kunde her have gaaet den Vej som f. Eks. Frederiksbjerg og Odense at overføre Overskudet til næste Aars Budget, men saa havde Status selvfølgelig ikke været saa god som nu. Der taltes ofte om Budgetudvalgets store Magt, og et Medlem af Byrådet sagde i Fjor, at han af den Grund vilde sætte alt ind paa at blive Medlem af Udvalget; det var dog ikke sket endnu, men maaske ad Aare. Men Budgetudvalgets Indflydelse var faktisk meget begrænset, ellers havde Forslaget maaske set lidt anderledes ud; for naar de forskellige Udvalg fastholdt deres Forslag og erklærede,

at en Nedsikring vilde medføre Overskridelser, saa var Budgetudvalget jo magtesløst. Naar der var Enighed om Forslaget, saa betød det ikke, at den enkelte havde faaet sin Vilje; for den stærkes Magt maatte jo den mindre stærke bøje sig, men et magert Forlig var ofte bedre end en fed Proces, og Mindretallet havde derfor ikke kunnet gennemføre de Beparelser, som man havde krævet, særlig med Hensyn til de sociale Love. Det saa mærkeligt ud, at Forsørgelsesvæsenets Budget i Aar var steget med 113000 Kr., naar ellers alt andet gik ned, og private var nødt til at indskrænke sig; det syntes ikke paakrævet at foretage en Stigning paa Kontoerne for Beklædning og Husleje, idel Beklædningspriserne var faldet og Huslejen i hvert Fald ikke steget i det sidste Aar. Angaaende en ny Post paa 25000 Kr. til Kontingent til Arbejdsløshedskasserne, saa var denne Udgift ganske vist lovlig, men den havde ikke tidligere været anvendt og var næppe bleven det, saafremt man ikke havde henledt vedkommendes Opmærksomhed derpaa. Taleren maatte dog indrømme, at Udvalgets Formand var gaaet med til enkelte Nedsættelser, men med lidt god Vilje kunde man sikkert komme længere ned. I 1911 var Udgiften til Fattigvæsenet i Aarhus 376000 Kr., og nu var den oppe paa 1188400 Kr., saa det var en Forhøjelse, der ikke stod i rimelig Forhold til Pristallet og til Forøgelsen af Byens Befolkning. Formanden for Udvalget vilde rimeligvis hævde, at Taksterne ikke kunde nedsættes; men de Takster, som han saa ofte havde anført, var kun en Del af Hjælpen; dertil kom Beklædning, Husleje, Brændsel, Lys o. s. v., og der var Eksempler paa, at Familier har oppebaaret en Hjælp paa indtil 2600 Kr. aarlig., eller mere end den Løn, som mange Arbejdsmænd i privat Erhverv kan tjene, og det var nærmest meningsløst. Men naar Udvalgets Formand erklærede, at en Nedsikring vilde medføre Overskridelser, kunde Budgetudvalget jo ikke gøre noget derved, især naar Flertallet altid bevilger, hvad der forlanges; det var jo lettere at bevilge end at betale, og man havde ikke altid sin Opmærksomhed saa stærkt henvendt paa de ydende som paa de nydende. Hjælpekassen var efterhaanden bleven et mægtigt Sugerør for Kommunen, og det maatte nærmest kaldes forkasteligt, at Familier kan leve i Maaneder og Aar af Hjælpekasseunderstøttelse; denne var oprindeligt tænkt som en midlertidig Hjælp under Sygdom og anden Nødtilstand, men nu administrerede man ganske udenfor Lovens Ord og Mening. Hjælpekassens Bestyrelse havde aldrig taget Hensyn til Byraadets Mening, men blot sagt, at hvis de ikke fik Pengene, maatte de standse Understøttelsen, og derved var Byraadet ofte kommen i Tvangssituation. Der var ingen, der vilde nægte at understøtte virkelig trængende, men man havde fra Talerens Side henstillet at faa en fast Ordning af Understøttelsen med lavere

Satser for Sommeren end for Vinteren ; man havde endogsaa tilbudt, at der kunde forhandles om Taksternes Størrelse, men alt var afslaaet fra Hjælpekassens Side, ja, det blev nærmest betragtet som en Fornærmelse mod den suveræne Hjælpekasse. Budgetudvalget var dog enigt om, at Hjælpekassen ikke kunde vente at faa bevilget mere end budgetteret, men at den maatte administrere saaledes, at Beløbet kan slaa til, og det skulde ikke synes vanskeligt, naar man ser hen til de store Nødarbejder, der sættes i Gang. Aarhus Kommune var m. H. t. Understøttelse højere oppe end alle andre Kommuner, lige med Undtagelse af Nørresundby. Der var nu i Rigsdagen fremsat Forslag om en Ændring af Hjælpekasseloven, hvorved der indføres mere faste Former for Administrationen og en bestemt Tid, hvori der kan ydes Hjælp, og derved var det midlertidige Princip fastslaaet. Angaaende Aldersrenten saa havde Socialdemokratiet stærkt kritiseret Ændringen af Loven og holdt store Møder for at gøre Aldersrentenyderne utilfredse dermed, og de udtalte selvfølgelig, at hvis de havde haft Magten, var der bleven ydet betydelig mere. Men det, der skete ved Loven, var, at en Del af dem med Formue blev skaaret bort, og alligevel havde Udvalget nu paa sit Budget opført det samme Grundbeløb som tidligere og erklæret, at det ikke kunde nedsættes. Dermed var faktisk bevist, at al den megen Tale om en Forringelse af Loven betød inlet. Efter den gamle Lov var der Kommuner, hvor næsten alle Indbyggerne var berettiget til Aldersrente, og det maatte man bort fra; derfor blev Formuegrænsen sat ned, og Renten blev forhøjet for dem, der havde mindst, særlig enlige Personer. Man maatte derfor hævde, at den ny Lov var bedre end den gamle. Der kunde i det hele ikke med Rette klages over den sociale Forsorg her i Landet, for Danmark stod i den Retning over alle andre europæiske Lande. Udgifterne til Skolevæsenet var ogsaa steget stærkt, ca. 2½ Gange højere end i 1914, men det skyldtes væsentlig Lovene, særlig Forhøjelsen af Lønningerne og navnlig Indførelsen af Ligelønsprincippet, som der dog ikke alle Steder var Begejstring for, og som ikke virkede helt retfærdigt. Rets- og Politivæsenets Budget var ca. 3 Gange større end i 1914, og det skyldtes ogsaa tildels Lønningerne, idet en Politibetjent dengang lønnedes med 12-1800 Kr. mod nu 4400 Kr.; det var en langt større Stigning, end Pristallet berettiger til. Taleren vilde ligesom H. P. Christensen henstille, at man forsøger at faa en Nedskaering af dette Budget. Medicinalvæsenet var steget mindst lige saa stærkt, og det var langt det dyreste udenfor København; men det skulde jo blive dyrt, naar der betaltes saa lidt af Patienterne, og deraf fulgte tillige en permanent Pladsmangel, naar Folk kunde ligge billigere paa Hospital end hjemme. Betjeningen var ogsaa meget dyr, og der var vist ogsaa ca. 1 Tjenestemand for hver 2 Patienter. Taleren underkendte ikke

Betydningen af et godt Hospitalsvæsen, men alt kunde købes for dyrt, og det var ikke givet, at Byen i det lange Løb kunde bære saa store Udgifter dertil. Udvalget var vist ret uskyldigt deri, det var Lægerne, som angav Tempoet. For de kommunale Beboelsesbygninger var opført en Leje af 450000 Kr. og en Udgift til Vedligeholdelse paa godt 100000 Kr., altsaa 20-25 % af Indtægten; dertil kom Skatter og Afgifter paa ca. 59000 Kr. Hvis private skulde have lignende Vedligeholdelsesudgifter, maatte de enten gaa fra Ejendommene eller sætte Lejen betydeligt op, men det viste atter, at Kommunens Administration var dyrere end privates. Det skulde ikke være nogen Bebrejdelse mod Udvalget, for hvis Ejendommene ikke holdes i nogenlunde god Stand, vilde det jo engang blive endnu dyrere; men alle Lejerne var ikke lige gode; de burde lære at behandle Kommunens Lejligheder, lige som om det var deres egne, men det var maaske vanskeligt at lære. Af nye Udgifter vilde Taleren pege paa de 30000 Kr. til et Filosofikum. Man maatte vel her regne med en Udgift paa ca. 40000 Kr. aarlig, men Taleren kunde ikke garantere, at det vil slaa til. Aarhus havde nu i mange Aar forberedt sig paa at blive Universitetsby og bragt store Ofre dertil, f. Eks. Udgiften til naturhistorisk Museum, Statsbiblioteket, Kursus for medicinske Studenter, Tilskud til Universitetssamvirket o. s. v. I den tidligere Universitetskommission var der Enighed om at anbefale Oprettelse af et Universitet i Jylland, medens der var nogen Uenighed om Stedet; men Taleren troede dog at kunne sige, at hvis der nu blev en begyndende Universitetsundervisning i Aarhus, var det dermed fastslaaet, at Aarhus vilde blive Stedet for det jydsk Universitet, og det var ogsaa tvivlsomt, om nogen anden By kunde magte en saadan Opgave. Den By, som konkurrerede stærkest med Aarhus, var jo Viborg, men de havde vist slet ikke gjort sig klart, hvilke økonomiske Ofre de maatte bringe i den Anledning. Taleren vilde henstille at rette en Tak til Universitetssamvirkets Bestyrelse for det energiske og gode Arbejde, de har udført; de har mødt mange Hindringer paa deres Vej, men havde ikke tabt Modet, og hvis der engang kom et Universitet i Aarhus, var det ikke mindst disse Mænds Skyld Ogsaa de mange Bidragydere fortjente Tak, fordi de havde bragt Ofre for at naa til Maalet. De 25000 Kr. som første Bidrag til et Folkebibliotek var der ikke helt Enighed om. Et Bibliotek var selvfølgelig altid af opdragende Betydning og derfor rart at have, hvis der er Raad dertil; men man havde jo ogsaa Statsbiblioteket, hvortil der ydedes 8000 Kr., og et Folkebibliotek, som fik 2400 Kr., og det kunde vel foreløbig være tilstrækkeligt. Man maatte heller ikke glemme, at et Bibliotek ogsaa vil kræve store Summer til Administration. Taleren havde i et Blad set en Udtalelse af Formanden for Folkebiblioteket, at det var Meningen at begynde at bygge om et Par Aar. Taleren forstod

ikke rigtigt dette, naar det var anslaaet til 300000 Kr., og der foreløbig kun var opført 25000 Kr. dertil. Kommunens Status maatte kaldes særdeles god. I 1914-15 var Formuen opført til ca. 10 Mill. Kr. medens den nu var ca. 30 Mill. Kr., og selv om det ikke var Værdier, der kunde realiseres, saa var der dog mange gode Aktiver iblandt. Man kunde her nævne Banegaardsterrænet, som nu stod Byen i 4 Mill. Kr., og selv om ikke hele dette Beløb kom ind, vilde der dog komme en Del, og man fik en nogenlunde tidssvarende Banegaard og gode Adgangsforhold dertil. Kommunens Ejendomme var ogsaa et stort Aktiv, det samme gjaldt Byens Værker, Stadion, o. s. v. Hvad Skatteprocenten angik, saa viste, der sig i Aar i de fleste Byer en Stigning paa Grund af Nedgang i Indtægterne. Hvis Indtægten kunde holdes i Aarhus, var det et Bevis paa sunde og gode Forhold her i Byen; men skulde der være en Nedgang, kunde Udgifterne ogsaa have været sat saaledes ned, at Procenten ikke behøvede at stige. Angaaende Kommunens Lønninger, saa forhandlede der for Tiden om en generel Nedsættelse, og man skulde jo mene, at en saadan var ligetil, naar alle andre nedskæres. Kommunens Lønninger laa 25-30 % over private, og dette Forhold kunde ikke i Længden opretholdes, for man kunde ikke forlange, at private Arbejdere skal betale en større Skat, for at der kan ydes en betydelig højere Løn til Kommunens Folk. Man maatte altsaa her regne med en Nedgang i Udgiften, men det var der ikke taget noget som helst Hensyn til paa Budgettet. Taleren kunde have ønsket et noget større Overskud af Elektricitetsværket, og man havde henstillet til Udvalget at nøjes med en mindre Nedsættelse af Lysprisen, men det kunde ikke lade sig gøre. Det var glædeligt at høre H. P. Christensens Udtalelse om, at Boligsituationen havde bedret sig. Der var vist ikke mere nogen egentlig Bolignød i Byen, og alle, som vilde have en Lejlighed, kunde vist ogsaa faa den. Da Boligloven bortfaldt, raabtes der op om, at det vilde blive en ren Katastrofe for Byen, men der skete faktisk ikke noget derved. Der havde i Aarets Løb været forskellige Uoverensstemmelser i Byraadet, særlig angaaende Nødhjælpsarbejdet, men i al Almindelighed havde man styret sammen, og hvis man vilde sige, at Kommunen var godt styret, burde hele Byraadet dele Æren derfor. Kommunens Stilling var saaledes, at det næppe blev vanskeligt at faa et Laan paa de bedste Betingelser, og forhaabentlig vilde det lykkes at faa et saadant. Taleren vilde dermed anbefale Budgettet til Vedtagelse.

M. Brammer pointerede, at det foreliggende Budgetforslag fortsatte den nedadgaaende Kurve fra de senere Aar i Forhold til Pristallet. Balancen var nu gaaet ned fra 18. 3 Mill. Kr. til 16,6 Mill. Kr. medens Skatteudskrivningen var 45000 Kr. mindre end i Fjor. Der var altsaa fælles Bestræbelser for at holde Skatteprocenten nede, og den skulde ogsaa nødig

over 10, helst lidt under. For at naa dertil havde selvfølgelig de forskellige Udvalg og Grupper maattet vise en betydelig Resignation, men det var glædeligt, at det ikke havde givet sig Udtryk i nogen Nedsækning af Bevillingerne til de forskellige kulturelle Formaale. Der blev fra flere Sider sagt, at Aarhus var en By, der var præget af den krasseste Materialisme, og i Sorø Amtstidende og flere Blade havde man set den Slags Udtalelser, men Buetterne viste, at en saadan Paastand var ganske latterlig. Angaaende de forskellige Bevillinger, saa havde man dog glemt at forhøje Tilskudet til Museet til Indkøb af Kunst; det stod stadig paa 400 Kr., og det var givet, at der ikke kunde erhverves noget af Betydning for denne Sum. Man maatte være taknemlig for, at Ny Carlsberg-Fondet havde skænket store Gaver til Museet, men disse Gaver burde forpligte Byen til at yde noget mere til dette Formaale. Kunstnerne skulde ogsaa leve, og efterhaanden som Godsejerstanden forsvandt, kunde Kunstnerne ikke som hidtil vente Støtte fra den Side. Aarhus Museum havde en meget smuk Repræsentation særlig af ældre Tiders Kunst, men det burde stadig udvikles og kunne staa som det betydeligste udenfor København. Det blev vel ogsaa nødvendigt at ansætte en særlig museumskyndig Mand dernede, for Arbejdet blev efterhaanden for stort for Bestyrelsen. Taleren vilde anbefale Bevillingen til Filosofikum i Forbindelse med Sprogstudier, saa maatte man jo se, hvordan det vilde udvikle sig i Fremtiden; men hvis man fik denne Begyndelse, var dermed sikkert lagt den første Grundsten til det jyske Universitet i Aarhus. Taleren vilde takke Budgetudvalget for Bevillingen til et Centralbibliotek. Man kunde vel regne med, at der hvert Aar blev sat en Sum dertil, og forhaabentlig kunde man begynde med at bygge, inden alle de 300000 Kr. var indkommen, f. Eks. ved at træffe en Ordning med en Bank. Det var en meget vigtig Sag, og det var ogsaa af meget stor Betydning, at Statsbiblioteket bliver fri for den Opgave at virke som Folkebibliotek og mere gaar over til det rent videnskabelige, særlig hvis der kom en videnskabelig Undervisning i Aarhus. Derimod maatte Taleren meget beklage, at en lille Bevilling til Observatoriet var udgaaet. Det drejede sig om 1000 Kr. til en videnskabelig Undersøgelse af Vindforholdene i de højere Luftlag. En saadan var af stor Betydning baade for Danmarks og vore Nabolandes Meteorologi, og Meteorologisk Institut i København havde tilbudt at bekoste Udtelegraferingen af Resultaterne. Disse Observationer var tillige nyttige for Vejrmeldingsstationerne og derigennem for Søfart, Fiskeri, Luftfart, Landbrug o. s. v. De kunde bedst foretages i Aarhus, som laa mest centralt i Landet. Det vilde ogsaa bidrage til at gøre Aarhus kendt i Udlandet, og man burde ikke forsmaa noget Middel dertil. Bevillingen til Turistforeningen var forhøjet til 500 Kr., hvilket var glædeligt, for denne

Forening havde i de senere Aar gjort et meget stort Arbejde for at gøre Aarhus og dens Seværdigheder bekendt, og der var ikke mange Steder i Jylland, hvor der var saa gode Betingelser for et Turistliv som i Aarhus. Nedsækeringen var jo gaaet ud over flere Budgetter, f. Eks. Brolægningsvæsenet, der jo gerne skulde skæres ned, naar det kneb; der var derfor kun enkelte nye Arbejder, f. Eks. Museumsgade, hvor desværre Museet som Grundejer skulde deltage i Udgiften. Taleren kunde ønske at vide, hvor meget det vilde beløbe sig til, og om Museet har disse Penge. Men der savnedes navnlig et Beløb til Forbedring af Færdseforholdene i den indre By og her var især den direkte Forbindelse mellem Godsbanegaarden og Havnen ved Gennemførelse af Louisegade paakrævet; det havde nu staaet paa Dagsordenen i mange Aar, og det var ikke forsvarligt at udskyde dette Spørgsmaal længere. Naar Forhandlingerne med Sporvejssekselskabet var til Ende, vilde der vel komme Forslag til Udvidelse af Sporvejsnettet. Man havde i mange Aar beklaget, at der ikke havde fundet Udvidelser Sted, og det vilde ikke se godt ud, hvis man lægger Hænderne i Skødet, efter at Kommunen har overtaget dem. Det var af Vigtighed for Byen at have gode Forbindelser med Yderkvartererne og Nabobyerne. Der var nu Udsigt til, at den ny Banegaard blev færdig i Aarets Løb, og Taleren vilde da henstille, at de nuværende Træhuse paa Bruunshro samtidig fjernes og erstattes med de varige Bygninger, som forhaabentlig vilde gøre et mere pynteligt Indtryk. Nedsættelsen af Prisen paa Vand, Lys og Gas var paakrævet, og forhaabentlig blev dér en virkelig Nedsættelse paa Gasprisen, men det vilde vel klare sig. Der blev i Fjor opført et Beløb til Oprettelse af en Vuggestue i søndre Bydel, og det syntes noget mærkeligt, at Beløbet ikke var brugt, og at der ikke i Aar var sat noget Beløb dertil. Alt i alt vidnede det foreliggende Forslag om, at der fra alle Sider var tilstræbt en sund Økonomi, og selv om der nok kunde paapeges enkelte Mangler, kunde Taleren stemme for Budgettet.

Johanne Berg betegnede Fabrikant Møllers Ordførertale som den skrappeste konservative Tale, der længe var holdt i Byraadet, for det var fra først til sidst et Angreb paa alle de sociale Formaal, Forsørgelsesvæsenet, Hjelpekassen, Aldersrenten, Hospitalerne o. s. v.; kun en eneste Ting fandt Naade for Hr. Møllers Øjne, nemlig de 30000 Kr. til Universitetsundervisning i Aarhus. Ogsaa den lille Bevilling paa 25000 Kr. til Folkebiblioteket vilde Hr. Møller have sparet. Bestyrelsen for Folkebiblioteket havde andraget om et Beløb paa 100000 Kr. paa indeværende Aars Budget som første Bevilling hertil. Sagen havde tidligere været paa Tale i Byraadet, men den konservative Gruppe syntes ikke at mene, at der var Trang dertil, og paaberaabte sig Statsbiblioteket. Men

Trangen til et virkeligt Folkebibliotek var meget stor, og Tiden maatte nu være inde til at løse denne Sag, for Statsbiblioteket kunde ikke i Længden paatage sig dette Arbejde, og det udlaaente jo ikke dansk Skønlitteratur. Bevillingen var nedsat til 25000 Kr., og hvis man regnede med et saadant Beløb aarvilde det altsaa være i 12 Aar; men det kom næppe til at gaa saaledes; forhaabentlig kunde man allerede næste Aar faa en saa stor Bévilling, at Arbejdet kan paabegyndes. De 25000 Kr. slog i hvert Fald fast, at der skal bygges et Folkebibliotek, og som saadan maatte det hilses med Glæde. Taleren vilde senere stille Forslag om at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Folk baade i og udenfor Byraadet, som kan begynde Arbejdet for Sagens Realisation. Det var saa Meningen at foranstalte en offentlig Propaganda i Byen, og der var sikkert Offervilje hos Borgerne til at løse Sagen. Angaaende den af Dr. Brammer omtalte Vuggestue, kunde Taleren oplyse, at Sagen ikke var skrinlagt, men det havde været vanskeligt at finde passende Lokaler. Budgetudvalget havde imidlertid givet Løfte om, at de 8000 Kr. stod til Raadighed, saafremt Sagen blev realiseret i Aar, og det vilde forhaabentlig ske.

Leonhard Hansen erkendte, at Budgetudvalget i Aar havde været meget lemfældigt, og hvis det vilde vedblive dermed, var der ikke særlig Grund til at skifte Medlemmer, hvorfor Taleren heller ikke vilde arbejde saa stærkt paa at komme ind i Udvalget. Hvad Skovenes Budget angik, maatte Taleren beklage, at man havde udeladt de 25000 Kr. til en Cyklesti; der manglede kun Stykket fra Hørhavegaarden til Ørnenereden, og Trafikken var nu saa stor, at Stien var i høj Grad nødvendig, saa der vilde sandsynligvis komme Ændringsforslag derom til 2. Behandling. Skovene kunde næppe give større Overskud, naar de skulde drives som Lystskov, og det eneste, Taleren kunde tænke sig at spare, var Kanalen mellem Søerne i "Friheden" samt Tilskudet til Arboretum, hvilket dog maatte

vilde det altsaa være i 12 Aar; men det kom næppe til at gaa saaledes; forhaabentlig kunde man allerede næste Aar faa en saa stor Bévilling, at Arbejdet kan paabegyndes. De 25000 Kr. slog i hvert Fald fast, at der skal bygges et Folkebibliotek, og som saadan maatte det hilses med Glæde. Taleren vilde senere stille Forslag om at nedsætte et Udvalg, bestaaende af Folk baade i og udenfor Byraadet, som kan begynde Arbejdet for Sagens Realisation. Det var saa Meningen at foranstalte en offentlig Propaganda i Byen, og der var sikkert Offervilje hos Borgerne til at løse Sagen. Angaaende den af Dr. Brammer omtalte Vuggestue, kunde Taleren oplyse, at Sagen ikke var skrinlagt, men det havde været vanskeligt at finde passende Lokaler. Budgetudvalget havde imidlertid givet Løfte om, at de 8000 Kr. stod til Raadighed, saafremt Sagen blev realiseret i Aar, og det vilde

forhaabentlig ske.

Leonhard Hansen erkendte, at Budgetudvalget i Aar havde været meget lemfældigt, og hvis det vilde vedblive dermed, var der ikke særlig Grund til at skifte Medlemmer, hvorfor Taleren heller ikke vilde arbejde saa stærkt paa at komme ind i Udvalget. Hvad Skovenes Budget angik, maatte Taleren beklage, at man havde udeladt de 25000 Kr. til en Cyklesti; der manglede kun Stykket fra Hørhavegaarden til Ørnereden, og Trafikken var nu saa stor, at Stien var i høj Grad nødvendig, saa der vilde sandsynligvis komme Ændringsforslag derom til 2. Behandling. Skovene kunde næppe give større Overskud, naar de skulde drives som Lystskov, og det eneste, Taleren kunde tænke sig at spare, var Kanalen mellem Søerne i "Friheden" samt Tilskudet til Arboretum, hvilket dog maatte fraaades. Det var ogsaa ønskeligt at faa det andet Taarn paa Varnapavillonen ombygget, saa de kom til at ligne hinanden. Angaaende Forsørgelsesvæsenets Budget pegede Taleren paa, at Forslaget var enstemmig fra Udvalgets Side. Satserne var i det forløbne Aar nedsat, men der blev alligevel et betydeligt Underskud. Man maatte her erindre, at over ½ Mill. af dette Budget udredes efter lovmæssige Forskrifter, saa det kunde der ikke røres ved.

Selvfølgelig vilde Udvalget gøre alt for at faa Budgettet til at holde, men man kunde intet garantere, naar det gjaldt Forsørgelsesvæsenet, og naar Nøden blev større, vilde Udgiften her naturligvis stige. Beklædningskontoen maatte nødvendigvis stige, naar Understøttelserne sattes ned. Den at Hr. Møller anstillede Sammenligning mellem Udgiften i 1915 og nu betød ikke noget, for Nøden var muligvis meget større nu end dengang. Taleren gav en Oversigt over forskellige Byers Udgift hertil og paaviste, at Aarhus gennemgaaende ikke stod højere end disse i Understøttelse. Fabrikant Møller havde nævnt, at en Familie fik 2600 Kr. aarlig, og det var fuldstændig rigtigt, ja enkelte var endnu højere oppe. Men her forelaa særlige Forhold, der maatte tages i Betragtning, idet det var Familier med en halv Snes Børn eller ogsaa Folk med særlig megen Sygdom, der fik Hjælp til Ophold paa Hospital eller Sanatorium. Men selvfølgelig kunde det se ret meningsløst ud for dem, som ikke kendte de nærmere Forhold. Angaaende Hjælp til Kontingent til Arbejdsløshedskasserne udtalte Hr. Møller sig meget forsigtigt, fordi han selv havde været med til at lave Loven, men neppe dengang var klar over, hvor meget det kunde komme til at betyde for Kommunerne. Men man kom ikke uden om, at det var disse Folks Ret at faa denne Hjælp i Henhold til Arbejdsløshedslovens § 13, og det vilde antagelig løbe endnu højere op. Selvfølgelig var Fabrikant Møller glad ved det skammelige Forslag til en ny Hjælpekasselov, som Indenrigsministeren havde forelagt. Hjælpekasseunderstøttelsen

havde længe været en Torn i Øjet paa Ekscellenserne og de mange Smaakonger omkring i Kommunerne. Nu skulde der være et Maksimum, og naar det var naaet, var der kun een Udvej tilbage, nemlig Fattigvæsenet, som ikke kunde nægte at modtage dem. Derimod var Hr. Fabrikanten naturligvis glad ved Universitetet; det var jo en fin Institution, væsentlig til Gavn for Overklassens unge Mænd, men Taleren ønskede i hvert Fald først oplyst, hvem der skal betale Pengene dertil. De Mænd, som havde arbejdet derfor, fik nok deres Belønning; de 5 Kors kunde jo ikke koste Landet særlig meget. Taleren forstod ikke, hvorfor Kommunens Arbejdere mere end andre skal bringe et Offer. Det var ikke Lønnen, det var galt med, men Lønningsmetoden, og derfor blev det vist et vanske Arbejde for Lønningsudvalget at faa denne Sag i Orden. Fabrikant Møllers Kongstanke var Forhøjelse af de indirekte Skatter, dyrere Lys, Gas o. s. v.; men forhaabentlig gik Flertallet i Byraadet ikke med til noget i den Retning, men fulgte sine egne Principper og gennemførte sine Meninger uden Hensyn til Mindretallet.

Andr. Bitsch gjorde opmærksom paa, at der paa Aldersrentens Budget var en Nedgang fra i Fjor paa 46300 Kr., eg saa var det ikke helt fair at Fabrikant Møller at komme med saadanne Udtalelser. Taleren havde nu i 7 Aar været Medlem af dette Udvalg, og hvert Aar var Udgiften gaaet ned med ca. 80000 Kr., men dette Resultat var Hr. Møller altsaa ikke engang tilfreds med. Taleren vilde ogsaa takke for den forhøjede Bevilling til Turistforeningen; det var en udmærket Institution, som i høj Grad fortjente Støtte.

J. Perregaard kunde give Fabrikant Møller Ret i, at en Privatmand ikke kunde anvende 25 % af Lejen til Vedligeholdelse, men han glemte at fortælle, at det forrige Udvalg havde administreret paa en saadan Maade, at Husene blev omtrent ødelagt i Stedet for at vedligeholdes, og det tog Tid at bygge det op, som var forsømt i disse Aar. En Del af Ejendommene blev bygget under Krigen, hvor forskellige Ting ikke kunde faas, og det maatte anskaffes nu. Man maatte ogsaa erindre, at private Husejere selv vælger deres Lejere, medens Kommunen i sin Tid maatte tage dem, som de private smed ud. Angaaende Udtalelsen om, at Ophævelsen af Boligloven ikke var noget saa slemt, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at det kostede Aarhus 150000 Kr. at faa Skolerne istandsat, efter at de var brugt til Beboelse, og det meste deraf kunde være sparet, hvis man vilde have udskudt Ophævelsen til Foraaret. Det var helt ved Siden af at sige, at der ikke mere er Bolignød i Aarhus, for der manglede i høj Grad smaa Lejligheder, og det første Tusinde To-Værelsers Lejligheder kunde let lejes ud. Der var Husejere, som ikke ofrede 2 Øre aarlig paa deres Lejligheder; den Slags Værter skulde have de Lejere, som

nu bor i Barakker og Lysthuse, og de andre kunde saa faa de nye Lejligheder.

H. J. Baden vilde knytte nogle Bemærkninger til Bevillingen til Filosofikum. Dr. Brammer kaldte det for Grundstenen til det jydsk Universitet, og forhaabentlig kunde det blive det; men det gjaldt da om at faa Grundstenen lagt rigtigt, saa der kan bygges et Universitet derpaa. Det vilde være farligt at nøjes med Filosofikum alene og ikke sørge for, at Studenterne samtidig kan begynde deres Studium i visse andre Fag. Det Forslag, der i sin Tid forelaa fra Samvirket, var noget mangelfuldt, men der blev sagt, at der siden var kommen et bedre Forslag. Hvis der ikke blev Adgang til Uddannelse i andre Fag samtidig, blev det ikke nogen Grundsten til et Universitet, men en Grundsten, der slog Luftkastellet i Stykker. Taleren hilste Bevillingen til Folkebiblioteket med Glæde; der var næppe Tvivl om, at naar det først gik op for Byens Folk, at der skal bygges et Folkebibliotek, vilde der vise sig at være Offervilje for Sagen, saa der kom Bidrag baade i Penge og Bøger. Naar Aarhus vilde kæmpe for at blive en Kulturfaktor i Landet, kunde man ikke undlade samtidig at tage denne Sag op, for Folkebiblioteket paa Vestergade kunde Byen ikke være bekendt. Angaaende Vedligeholdelsen af Kommunens Ejendomme, saa kunde Byraadet jo ikke godt bære sig ad som adskillige Husejere, der lader Lejerne betale Reparationerne. Naar Fabrikant Møller nu udtalte, at der ikke mere er nogen Bolignød, saa var det forsaavidt et Fremskridt, for hidtil havde han benægtet, at der overhovedet har været nogen. Men en saadan Udtalelse vidnede om en fuldstændig Misforstaaelse; han skulde blot se de mange Beboelser i Kældere, Loftskamre og Lysthuse, saa vilde han næppe sige saaledes. Maaske var der ikke Mangel paa de store Lejligheder, men de var ogsaa skruet saa højt op i Leje, at ikke ret mange havde Raad til at bo i dem.

Taleren haabede, at Byraadet altid vilde yde Støtte til Boligbyggeriet, saa det kunde vedblive at florere i de kommende Aar.

Borgmesteren bemærkede, at der som Regel ved Budgetbehandlingen kom en Del Ønsker frem, og der var ogsaa fremsat en Del af Dr. Brammer; men der skete jo ikke noget ved at gøre store Tilbud, naar man vidste, at de ikke kunde gennemføres. Fabrikant Møller havde heller ikke kunnet gennemføre en lavere Skatteprocent, og naar han talte om, at Ophævelsen af Boliglovene ikke havde skadet Aarhus, saa glemte han, at siden Ophævelsen af Tilskudsloven havde Kommunen brugt 800000 Kr., fordelt paa 3 Budgetter, som Tilskud til Boliger, og det hjalp ikke til at sætte Skatteprocenten ned. Ligeledes maatte Kommunen gaa til at sætte Salgsummen for sine Grunde i 3. Prioritet, og hvor meget det

vilde komme til at koste Kommunen, vidste ingen endnu. Angaaende den omtalte Sammenligning med andre Byer, saa kunde man i hvert Fald ikke sammenligne Aarhus med Frederiksberg, der var opfostret som Skattely. Odense Borgmester havde ogsaa haft travlt med Aarhus og nævnt, at Forholdene var meget bedre i Odense end her, og at deres Skatteprocent siden 1921 var gaaet ned med 50 %. Men i Aarhus var Nedgangen 44 %, saa der var ikke stor Forskel. Derimod glemte Borgmesteren at fortælle, at i 1921 var Indtægten i Odense 64 Mill. Kr. mod 90 Mill. Kr. i Aarhus, og han glemte ogsaa Forholdet mellem de to Byers Formuer, hvor Aarhus stod bedst. Men man skulde lade de andre alene om at rive ned paa Aarhus. Det var en klog Foranstaltning, at man tog et Overskud paa Budgetterne, ellers havde Byen været daarligt stillet nu, og Fabrikant Møller indrømmede det ogsaa ved at sige, at Kommunens Stilling var saa god, at man sikkert kunde faa gode Tilbud paa Laan. Da Kommunerne stiftede det store solidariske Laan, tilbød Laangiverne det ½ % billigere, hvis Aarhus vilde være med. Byen kunde derfor være sit Styre bekendt, og saa kunde de andre snakke, saa meget de lystede.

Vald. Pedersen oplyste, at naar Odense var kommen saa langt ned med Skatteprocenten, saa skyldtes det forskellige Forhold. Der opkrævedes for det første en meget større Ejendomsskat end i Aarhus, og Kommunens Koncessionsafgifter var meget store, f. Eks. af Omnibusserne, hvor Afgifterne var 3 Kr. pr. Indbygger mod 60 Øre i Aarhus.

Skolevæsenet var meget billigere, men heller ikke saa moderne som i Aarhus; det samme gjaldt de fleste andre Institutioner, og særlig Rets- og Politivæsenet, der kun var forholdsvis halvt saa dyrt som i Aarhus. Ligeledes betaltes den offentlige Renlighed næsten udelukkende af Grundejerne, d. v. s. af Lejerne, og de forskellige Understøttelser var meget smaa i Odense. Alt dette bevirkede altsaa den lave Skatteprocent, men til Gengæld var de indirekte Skatter meget større, og f. Eks. Huslejen var

20-30% højere end her. Hvis alt det tages i

Betragtning, blev det sikkert lige saa dyrt for almindelige Mennesker at leve i Odense som i Aarhus, saa der var ingen Grund til stadig at bruge Odense som Forbillede.

J. Fogh -Mogensens pegede paa, at Brandvæsenets oprindelige Budget var reduceret med 16000 Kr., hvoraf Udvalget havde accepteret det meste. Men der været Par Smaaposter, som

man maatte henstille at faa ændret, nemlig Nr.

1259 og 1260. M. H. t. Brandsyn var Byen inddelt i Distrikter, men 5 Mand kunde ikke vedblive at klare det. Naar Posten til Ferie var forhøjet, laa det i, at en Mand nu havde Krav paa 8 Dages Ferie mere, og det Beløb kunde man ikke komme udenom. Taleren maatte derfor bebude at fremsætte disse to Ændringsforslag til 2. Behandling.

M. C. Falk kunde give Fabrikant Møller Ret i en eneste Bemærkning, nemlig at Aarhus økonomisk set staar godt, og at det vilde gavne, naar der skulde optages Laan. Men ellers var Herr Møllers Tale et eneste Angreb paa alt del, som trænger til en hjælpende Haand. Kritiken af Hospitalsvæsenet havde man hørt saa ofte, men det havde vist sig, at der ikke kunde ændres noget i Administrationen, og det nuværende Flertal gik ikke bort fra at hjælpe de daarligst stillede, hvortil ogsaa hørte de syge. Taleren maatte beklage, at Budgetudvalget har strøget en Post paa 23000 Kr. til Brolægning i Frederiksalldé, og der vilde sandsynligvis komme et Ændringsforslag herom til 2. Behandling. Angaaende Tilskudet til Aarhus Teater vilde Taleren foreslaa at henstille til Teatret at udvide deres Orkester, for det var egentlig paa denne Konto, at de fik det forhøjede Tilskud. Der vilde fremkomme Forslag om Udvidelser af Sporvejene, naar Taksationen var til Ende, og der blev for Tiden udarbejdet Forslag om Forlængelse af Linien mod Nord til den ny Bydel ved Riis Skov. Udvalget saa saaledes derpaa, at Sporvejene skal kunne forrente sig selv og ligeledes bære eventuelle nye Anlæg, selv om man i saadanne Tilfælde maatte andrage Byraadet om et Forskud dertil.

N. C. Christiansen var noget skuffet over, at der ikke paa Budgettet var optaget et Beløb til Gennemførelsen af Louisegade. Vestergade var nu saa stærkt trafikeret, at det til Tider var næsten livsfarligt at færdes der, og Louisegades Gennemførelse vilde aflaste den. Det kunde ikke udskydes ret meget længere, og hvis det var for stor en Mundfuld paa en Gang, kunde man vel først lave Gennemkørselen og senere foretage den paatænkte Overbygning af Aaen. Taleren vilde henstille til Udvalget at undersøge Muligheden for at faa denne Sag optaget paa Budgettet, saa der kunde blive begyndt derpaa

Borgmesteren mente, det var nødvendigt at tage Arbejdet paa een Gang.

Bernt Jensen fandt det glædeligt at høre Fabrikant Møllers Udtalelse om, at Byens økonomiske Forhold var særdeles gode. Man skulde derfor tro, at Hr. Møller var tilfreds med den Maade, Byen styredes paa, men alligevel fremsatte han en stærk Kritik af næsten alle Foranstaltninger. Angaaende Kommunens Lønninger, saa var Lønudvalget for Tiden i Færd med at forsøge en Reduktion deraf; at de ligger 20-30 % over private Lønninger var

ikke rigtig; de laa noget højere end de allerlaveste, men ikke meget over Gennemsnitslønnen i Industrien og vist ikke særligt over andre Kommuner. Naar der ikke paa Budgettet var taget Hensyn til en eventuel Nedgang i Lønningerne, tydede det jo ikke paa, at man ventede at kunde spare meget paa denne Konto. Hvis Hr. Falk fremsatte Ændringsforslag om Frederiksallé, vilde Taleren ikke bestemt nægte at stemme derfor, men der var dog Gader, der trængte haardere, f. Eks. Ny Munkegade, der var en Hovedfærdselsaare til Nordre Bydel, og som næsten var livsfarlig at passere. Paa Kirkegaardenes Konto fandtes en ny Post om Ansættelse af 2 Afdelingsgartnere; et lignende Forslag fandtes for et Par Aar siden, men det fremkom saaledes, at det blev et Organisationsspørgsmaal, som maatte ændres, og da det samme vel var Tilfældet her, maatte Taleren formentlig til 2. Behandling stille Forslag om, at denne Post udgaar.

J. Chr. Møller replicerede kort til forskellige Talere. Angaaende Folkebiblioteket viste det sig her som altid, at naar en Finger rækkes ud, tager man hele Haanden; men Taleren tvivlede dog om, at der vilde blive bevilget saa store Beløb hertil, at Arbejdet kan begyndes straks. Hr. Leonhard Hansen talte om det skammelige Hjælpekasseforslag; men han havde vist ikke sat sig ind i det. Der var ikke Tale om nogen Indskrænkning, men en mere retfærdig Fordeling. Taleren kunde stadig ikke indse, at Kommunens Arbejdere ikke skulde bringe et Offer som alle andre i samme By, og det kom de næppe uden om. Hvad Bolignøden angik, saa var det maaske rigtigt, at der kunde udlejes 1000 smaa Lejligheder, men saa vilde der andre blive tomme, saa det var ikke Bevis for, at der var Bolignød. Borgmesteren gjorde sig skyldig i en lille Fejl, for Taleren havde ikke med et Ord nævnt Tilskudsloven, men kun Boligloven og Tilflytningsloven, og Vanskelighederne ved disses Ophævelse blev let overvundne. Angaaende Brolægning af Frederiksalle, saa vidste Taleren ikke andet, end at der ved Forhandlingen med Udvalget til en vis Grad blev Enighed om at udskyde det foreløbig. Aarhus Teater kørte for Tiden ligesom andre Teatre med Underskud, hvorfor Udgifterne skulde ned; derfor burde man ikke nu røre ved Musikspørgsmaalet. Taleren vilde fraraade at fremsætte Ændringsforslag til Budgettet.

H. P. Christensen vilde henstille, naar der skal tales saa meget om Frederiksberg og Odense, saa at tage Randers og Kolding med; det var ogsaa Byer med konservativt Flertal, og Aarhus indtog en smuk Plads ved Siden af dem. Angaaende Hjælpekassens Styre, saa var der dog ikke brugt andre Penge end dem, som Byraadet havde bevilget, og Byraadet maatte saa ogsaa være med til at tage Ansvaret. Efter Hr. Kraghs Forslag til en ny Hjælpekasselov vilde Kommuner med en stor Arbejderbefolkning og megen

Arbejdsløshed blive daarligere stillet end nu. Der vilde i en nær Fremtid komme Meddelelse fra Udvalget om Forhandlingerne angaaende de kommunale Lønninger, og saa maatte Byraadet træffe den endelige Afgørelse, men Forhandlingerne var meget besværlige, særlig for Pensionens Vedkommende. Der var i Aar budgetteret ikke mindre end 223000 Kr. dertil, og der indbetaltes kun godt 100000 Kr. til Pensionsfonden. Taleren fandt det ogsaa ønskeligt at faa et større Orkester i Teatret, men da Forholdene var vanskelige, burde man ikke nu røre derved. Taleren vilde henstille til Brolægningsudvalget at undlade at stille Ændringsforslag angaaende Frederiksalles, og angaaende Louisegade vilde Taleren sige, at saafremt de økonomiske Forhold blev nogenlunde, vilde man maaske tage Tanken op inden næste Budget og paabegynde Gennemførelsen af dette Projekt. Borgmesteren sluttede dermed Forhandlingen og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag maatte indgives senest Mandag Morgen. Budgettet overgik til 2. Behandling.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. marts 1928 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 400-1927)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1928-29.

-2. Behandling.

Følgende Ændringsforslag forelaa:

Ad Udgiftskonto VIII. Forslag fra Brolægningsudvalget om, at der paa Konto VIII 2 a optages 23000 Kr. til Ombrolægning af Frederiksalles fra Broen til Jægergaardsgade.

Budgetudvalget kan ikke anbefale Forslaget.

Forslaget forkastedes med 8 Stemmer mod 7.

Budgettet, som blev gennemgaaet Punkt for Punkt, vedtoges derefter uforandret i den Skikkelse, hvori det i Udkast forelaa fra Budgetudvalget, og det Beløb, der efter Hovedligningen vil være at ligne paa Formue og Lejlighed, kommer da til at udgøre 5454228 Kr. 34 Øre.

Det vedtoges for 1928-29 at fastsætte den i § 2 C i "Vedtægt for Ligning af personlig Kommuneskat i Aarhus Købstadkommue" ommeldte Procentdel, der vil være at lægge til det Beløb, som skal udskrives efter Formue og Lejlighed, til 5 %.

